
Jak umírá král

PŘEDMLUVA

Každá smrt je smutnou událostí, ve smrti králů je však cosi navíc. Ne že by se něčím lišili od obyčejných smrtelníků, jejich tělesná schránka je naprosto stejná. Jejich titul, jejich koruna a další symboly panovnické moci je však vyčleňují z masy ostatních lidí. Stávají se symbolem své země, doby, v níž je jim souzeno vládnout, jejich jména se stávají nadčasovými. Každý si pamatuje z dějepisu jméno císaře a krále Karla IV., jemuž přezdíváme Otec vlasti. Ale jen málokdo zná jméno smutečního řečníka, který ho nad rakví poprvé takto nazval. Jen znalci české historie vědí, že to byl někdejší profesor pařížské Sorbonny Vojtěch Raňkův z Ježova, Čech jako poleno a k tomu ještě Jihočech.

Králové, ať si to chceme nebo nechceme přiznat, nás prostě fascinují a už nás tolik nezajímají lidé kolem nich. Jména králů označují historické epochy. Není divu, že máme dobu Přemyslovců, dobu Lucemburků, dobu Jagellonců a dobu Habsburků, že instinktivně chováme ve zvláštní historické úctě jména Přemysla Otakara II., už zmíněného Karla IV. nebo Jiřího z Poděbrad, že romantické duše vzrušuje doba císaře Rudolfa II., obklopeného umělci, učenci, alchymisty i naprostými šarlatány. Navzdory historické pravdě je pro nás tím, kdo přivedl Prahu ke zlatému lesku jejího jména.

V tomto až poddanském obdivu ke královskému majestátu chceme být utvrzováni i při líčení posledních věcí člověka. Král má prostě umírat důstojně, nejlépe pak na bojišti a s mečem v ruce. Taková chrabrá smrt králům sluší a běda, když si dovolí zemřít v posteli na nějakou zcela banální

chorobu. Takový Přemysl Otakar II., který hrdinsky padl v bitvě na Moravském poli, je ukázkovým příkladem toho, jak má skutečně velký král umírat. Jenže, marnost nad marnost, snad ve všem se skrývá nějaký ten zádrhel. Jak si dále povíme, ve skutečnosti Otakarova smrt zase až tak moc královská nebyla. Historici prostě tuze rádi kazí ostatním lidem iluze. Ale upřímně řečeno, jiní panovníci na tom byli mnohem hůř. Co královského bylo například na smrti císaře římského a krále českého a uherského Karla VI.? Vždyť prý ji způsobila obyčejná houbová smaženice, kterou si ten pošetilý Habsburk poručil. Kde je velkolepý lesk majestátu, kde je důstojnost velké smrti? Ale upřímně řečeno pořád je to lepší než zemřít někde v ústraní a napůl šílený bez skutečné moci jako císař Rudolf II., že?

Smrt některých českých panovníků zůstává až dodnes opředená tajemstvím. Nevíme, kdo zavraždil posledního Přemyslovce Václava III., ačkoliv podezřelých by se našlo dost. A o příčinách konce mladičského Ladislava Pohrobka se spekulovalo celá dlouhá staletí, než nám moderní antropologie mohla dát dostatečně vysvětlující odpověď.

Nuže, raději už nebudu zdržovat a zvu vás na výpravu do hlubin minulého času, abychom se stali svědky skonu celkem patnácti českých králů. Připravte se na to, že obsáhneme úsek dějin od roku 1278 do roku 1922, kdy zemřel poslední český král, byt nekorunovaný, trůnu zbavený rakouský císař Karel I. Přiznávám, nebude to někdy čtení příliš povznášející ducha, v každém případě však zajímavé a v mnohém poučné. Jakže to vyjádřil velký český historik František Palacký? „Dějepis vůbec jest konečný světa soud nad těmi, kdo jakkoli vynikalí činností na dějišti světovém; – soud ovšem jen lidský, a protož ani neomylný, aniž dostatečný. K němu nicméně obračeli zření své a odvolávali se nezřídka i nejvýtečnější v životě národův působitelé, pro útěchu svou, kdykoli jim od vášní souvěkých za dobromyslné jejich snahy křivdu trpěti bývalo...“